

نقش مردم در مقابله با خشکسالی

چگونه در مصرف آب صرفه جویی کنیم**| بهروز مهدیزاده | روزنامه نگار**

خشکسالی سال هاست گریبان ایران را گرفته است، نه این که این کشور بحران خشکسالی را ندیده که از زمان کمروش این بحران همراهش بوده، پس طبیعی است که ایران باید بحران آب داشته باشد. اما جذا از مدیریت ضعیف دولت‌ها در سر منابع آب که عامل اصلی بحران کمبود آب در بیش از ۵۰۰ شهسر ایران است، مقوله مصرف بی‌رویه آب در خانه‌های ما ایرانی‌ها در تشدید بحران بی‌تأثیر نیست، البته به گفته محمدعلی رحیمی، مدیر دفتر مدیریت ستاد مصرف آب و انرژی (آبفا) تهران، از این مصارف خانگی و شهری، فقط ۵ تا ۶ درصد مشترکان آب مصرفی و سایر مشترکان به‌عنوان مصرف‌کننده نمی‌شوند، اما از جمله مشترکانی که مصارف بالایی دارند و در زمره مصرف‌کنندگان تلقی می‌شوند مراکز آموزشی، مراکز نظامی و انتظامی هستند. به هر صورت با تغییر الگوی رفتاری ادارات دولتی و خانواده‌های ایرانی در مصرف آب می‌توان به راحتی این بحران را پشت سر گذاشت. اگر این صرفه‌جویی‌ها نبود بزودی بسیاری از شهرهای ما دچار قطعی آب برای ساعات‌های متمادی و جبر بیهوشی آب می‌شوند.

مصارف خانگی

آب در خانه‌های ایرانی سه‌دو صورت داخلی و خارجی مصرف می‌شود. مصرف داخلی همان شستن لباس، ظرف‌ها، استحمام، سرویس بهداشتی، آشپزی و آب آشامیدنی است و مصرف خارجی آن شامل شستن خودرو، پیاده‌رو، آبیاری باغچه و شستن حیاط و کوچه می‌شود. بسیاری از ما روزانه شاهد شستن خودروها یا شیلنگ در کوچه و جلوی مغازه‌ها هستیم. این نوع شستن‌و نیاز به مصرف بالای آب دارد و در نتیجه آب خیلی زیادی مصرف می‌شود. این نوع رفتار و مصرف آب بر می‌گردد به این که شهروندان ما هنوز دغدغه کمبود آب را حس نکرده‌اند. برای همین است که بخش‌هایی در شبکه‌های اجتماعی از یک شهروند در تهران که آب در شستن ماشین و جلوی مغازه خود بدون هیچ دغدغه‌ای آب را باز کرد و حتی برای کنترل مسیئر شستن‌و شو به خودش زحمت نمی‌داد که شیلنگ آب را به دست بگیرد و با پای خود با چنان مهارتی و البته بدون هیچ گونه نگرانی اقدام به تمیز کردن منطقه تحت‌اشتغال خود کرده‌بود، تعجب‌برانگیزی بسیاری از فعالان محیط‌زیست را برانگیخت. بنابراین ضرورت تغییر الگوی مصرف آب در تک یک شهروندان ایرانی بسیار حیاتی است. به گفته بسیاری از کارشناسان تنها با ۲۰ درصد صرفه‌جویی می‌توانیم مشکل کمبود آب را تا حدودی برطرف کنیم.

مصرف آب در حوزه خسار از خانه همان‌طور که اشاره شد کاملاً غیرضروری است. بنابراین تنها با انجام ندادن آنها، پیا پیا کمتری روش‌های مناسب‌تر می‌توان به میزان زیادی از هدر رفت آب شرب جلوگیری کرد. به‌عنوان مثال به جای شستن خودرو با شیلنگ بهتر است از سطل آب استفاده شود. استفاده از آبیاین برای آبیاری باغچه در کاش مصرف آب خانگی بسیار موثر است. در بسیاری از مواقع آب کنشیدن خیابان با پیاده‌رو جلوی مغازه و عادت‌های مرسوم ما ایرانی‌هاست. فقط شیلنگ آب را باز کنند و دقایقی زیادی مشغول آب کنشیدن جدول و پیاده‌روها شوند نماند از فکشنسوری افراطی ما شهروندان ایرانی است. جالب این که هیچ‌گونه آثاری از نگرانی و توجه به مسئله بحران کمبود آب در چهره ما ملت مشاهده نمی‌شود. در مصارف داخلی خانگی هم مانند مصرف خارج از خانه باید این صرفه‌جویی را به مردم آموزش داد. کاهش مصرف آب خانگی در مقابله با بحران آب بسیار ضروری و حیاتی است. همه ما عادت داریم که ساعت‌ها زیر دوش آب باسیستم و از گرمی آب لذت ببریم. مسائلی که با باز گذاشتن شیر آب برای دقایق متمادی هنگام شستن ظرف و لباس و سرویس بهداشتی میزان زیادی از این مایع حیات را به راحتی هدر می‌دهیم. جدا از مصرف بالای انرژی که این نوع سبک زندگی به همراه دارد، در طولانی مدت هم محتوا بیجان آبی تأثیر منفی خواهد داشت. این درست است که در بیشتر نقاط دنیا به خصوص کشورهای توسعه یافته آب آب شرب و آشامیدنی برای استحمام یا شستن ظرف استفاده نمی‌کنند در حالی که در کشور ما استفاده از آب شرب در انواع و اقسام مصارف خانگی رایج و مرسوم است، اما ما همین شرایط را به صرفه‌جویی در میزان ساعت مصرفی می‌توان بخش قابل ملاحظه‌ای از آب مصرفی را ذخیره کرد. کافی است که زمان حمام کردن خود را به نصف تقلیل دهیم یا در هنگام شستن ظرف یا البته به‌طور مداوم شیر آب را باز نگذاریم. همچنین استفاده از تجهیزات و شیرالات کهنده مصرف آب به جای شیرالات قدیمی و فرسوده می‌تواند سبب کاهش اتلاف آب شود.

در پایان باید گفت اینها همه نیاز به یک برنامه فرهنگ‌سازی قوی دارد که سازمان‌های مختلف (سازمان حفاظت محیط‌زیست و وزارت نیرو) با همکاری هم می‌توانند این موارد را در مردم نهادینه کنند. صدوسیما و نقش او در ایجاد فرهنگ صرفه‌جویی در مصرف آب بی‌مثال و بسیار مهم است. بخش پیام‌های تبلیغاتی جذاب در این زمینه البته به‌طور مداوم در صدوسیما می‌تواند در افزایش آگاهی مردم نسبت به بحران کمبود آب در کشور کمک کند.

کارشناس جغرافیای طبیعی از راهکارهای دولت برای مبارزه با خشکسالی می‌گوید

۱۰ میلیارد متر مکعب آب پشت سدها تبخیر شده است

▲ وارد کردن آب وابستگی ایجاد می‌کند

بخش مصارف آب در خانه‌ها

۲۰ راه حفاظت آب در خانه و حیاط

درسال ۲۰۱۹۹۰، ایالت در آمریکا دچار تنش آبی بودند که در سال ۲۰۰۰ به ۴۰ ایالت رسید و در سال ۲۰۰۹ تعداد ایالاتی که دچار تنش و بحران آبی شدند به ۱۴ ایالت افزایش یافت. این روند همچنان البته با سرعت پایین ادامه دارد. بنابراین این تصمیم گرفته شد که مدیریت آب را از در منازل شروع کنند و این راه‌های است که آنها را پیشنهاد کردند.

راه‌های صرفه‌جویی آب در خانه

۱- کنترل نشتی شیر آب و لوله‌ها: یک چکه کوچک از یک واشر شیر آب خراب می‌تواند ۲۰ گالن آب را در روز هدر دهد. نشتی‌های بزرگ البته صدها گالن را تلف می‌کنند.

۲- عدم استفاده از توالیت به‌عنوان زیرسیگاری یا سبذ ضایعات: وقتی این کار را می‌کنید، هورفت که سیفون توالیت را برای ته‌مانده سیگار، دستمال صورت یا چیزهای کوچک می‌کشید، ۵ تا ۷ گالن آب هدر می‌رود.

۳- کنترل نشتی دستشویی و توالیت: یک تکه شیشه رنگی در تانک آب قرار دهید. اگر بدون فلاش کردن، رنگ در محفظه طی مدت نیم‌ساعت ظاهر شد، توالیت شما نشتی دارد و باید فوراً تعمیر شود. بیشتر لوازم جایگزین رزان و خیلی آسان نصب هستند.

۴- نصب سرهای دوش و شیرالات کهنده مصرف آب: این تجهیزات گرانیقیمت نیستند و نصبشان بسیار راحت است و به‌مدت طولانی قابل استفاده هستند. بیشتر مردم برای دوش آب گرم به دقیقه ۵ تا ۱۰ گالن آب استفاده می‌کنند. باید زمان دوش‌تان را محدود کنید. باید به قانون ۲-۱ که وفادارمانند، یعنی باید برای دوش گرفتن میزان آب مصرفی را به کمتر از ۲/۵ گالن برسانید. همان‌طور که می‌دانید برای دوش گرفتن زمینی را صرف گرم کردن آب می‌کنیم بنابراین مقدار زیادی آب هدر می‌رود، در چنین شرایطی شما می‌توانید از سردوشی‌هایی استفاده کنید که جریان آب را تا زمان گرم‌شدن آب متوقف می‌کنند.

۵- قراردادن بطری‌های پلاستیکی یا اجسام شلوار در تانک توالیت برای کاهش هدرت آب، یک یا دو اینج شش داخل بطری‌های پلاستیکی بریزید تا نوششان آنها را پایین نگه دارد. بطری‌ها را با پر کردن و سرشان را خوب محکم کنید و آن را داخل محفظه توالیت تاکنشان بگذارد. این روش ۱۰ یا بیشتر از ۱۰ گالن آب ذخیره می‌کند.

۶- عایق‌کردن لوله‌های آب: این روش خیلی آسان و بی‌سپردان گران است. شما با عایق کردن لوله‌ها خیلی سریع به آب گرم موردنظر‌تان دست خواهید یافت. به اضافه این که از هدررفت آب هنگام گرم شدن اجتنابی کنید.

۷- دوش کوتاه گرفتن: یک راه کاهش مصرف خاموش کردن دوش آب بعد از صابون زدن بدن است. سپس بعد از کف زدن بدن خود، دوش آب را باز کنید. یک دوش با استحمام ۴ دقیقه‌ای تقریباً چیزی حدود ۲۰ تا ۴۰ گالن آب مصرف می‌کند.

۸- بستن زمان حمام مسواک زدن

۹- شستن تیغ صورت تراشی در ظرف ظرفی را با مقداری آب گرم پر کنید. این امر سبب کاهش هدرت آب می‌شود.

۱۰- استفاده از ماشین‌های ظرفشویی یا لباسشویی برای حداکثر ظرفیت: یعنی برای چند لباس یا ظرف این ماشین‌الات را که هم برقی و هم آب‌زیادی مصرف می‌کنند روشن نکنیم.

۱۱- بازنگذاشتن شیر آب زمانی که ظرف‌ها را دارید با دست می‌شوید: اگر شما یک سینک دوقلو داشته باشید، یکی را با آب و مایع ظرفشویی پر کنید و دیگری را برای آب کنشیدن ظرف‌ها استفاده کنید.

۱۲- شیر آب هنگام پاک‌کردن سیزجت باز نگذارید.

صرفه‌جویی در حیاط و باغ منازل

۱۳- کاهش تناوب ملاقات به خشکی: اگر شما علاقه‌مند به گذاشتن گل‌های مختلف هستید می‌توانید از بذر محلی برخی از علف‌ها و بوته‌های مقاوم به خشکی برای باغتان استفاده کنید.

۱۴- قرار دادن یک لایه مالچ دور درختان و گیاهان: مالچ تغییر رطوبت، آ‌کاهش می‌دهد درحالی که از رشد افات هم جلوگیری می‌کند. اضافه کردن ۲ تا ۴ اینچ مواد آلی از قبیل کمپوست یا مالچ پوست درخت نگهداشت رطوبت خاک را افزایش می‌دهد.

۱۵- استفاده از آبیاین برای آبیاری

۱۶- آبیاری باغچه خانه زمانی که گیاهان به آب نیاز داشته باشند: یک روش خوب برای این که بفهمید رخت یا با آن ظرف شست، آبی را که از یک لیترش داخل مغازه ۸۰۰ تومان فروخته می‌شود چرا باید به این صورت هدر برود، می‌شود جلوی این مصرف بی‌رویه را گرفت اما شاید واقعا کار از کار گذشته باشد. به هر حال باید آب شرب را از آب نطفات جدا کرد. البته آب نطفات هم نباید دارای آلاینده باشد. ایده‌آل این است که لوله‌کنشی آب شرب از آب نطفات جدا باشد. گذشته از این اصلاً سیستم لوله‌کنشی کشور کلی ایراد دارد. همه فرسوده است و باید نوسازی شود. ما باید به سمت استفاده از آب‌های مجاری برویم نه این که آب شرب خودمان را صرف همه موارد کنیم بعد بخواهیم به واردات آب شرب از کشورهای دیگر هم فکر کنیم.

حالی‌جایی کارخانه‌های ما از ابتدا درست نبود. مثلا در اصفهان برنج تولید می‌کنیم بدون توجه به این که اصفهان یک منطقه خشک است. ما صنایع‌مان را باید در مناطق پرآب و در حریم دریاها و رودخانه‌ها احداث کنیم. البته با رعایت معیارهای زیست محیطی که به دریا و رودخانه‌ها آسیب می‌وارد نشود. اما ما کارخانه‌ها را در مناطق خشکی مانند اصفهان و یزد و کرمان ساختیم که آب زیادی مصرف می‌کنند. حال که در این مناطق صنایع احداث کردیم باید آب مصرفی را چندین بار استفاده کنیم. همچنین می‌توانیم در این شهرها از آب‌های نامتعارف استفاده کنیم. آب‌هایی که قابل شرب نیستند.

تولید فضای سبز شهری با آب‌های نامتعارف
این عضو هیات علمی موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع که پیش از این در اداره منابع طبیعی خراسان و گناباد مسئولیت‌هایی داشت و سپس رئیس مرکز آموزش منابع طبیعی دکتر جوانشیر کرخ‌شاد دولت می‌خواهد که برای مقابله با کم‌آبی سیستم فاضلاب کشور را نیز اصلاح کند: در موسسه تحقیقاتی ما روی ۱۱ استان پژوهش می‌کنیم که چگونه می‌توان آب‌های فاضلاب برای فضای سبز و جنگل‌کاری استفاده کرد. براساس تحقیقات ما، می‌توانیم از آب فاضلاب‌ها که هدر می‌روند برای آبیاری گونه‌های گیاهی و درختی که استقامت بیشتری دارند استفاده کرد. ما این کار را انجام هم دادیم و با موفقیت روبه‌رو شدیم. از این آب‌های نامتعارف می‌توان در تولید فضای سبز شهری هم استفاده کرد. ما اکنون با نبود فضای سبز کافی دچار مشکل شدیم. این‌که و فرهنگی مان. ما باید از مدرسه تا دانشگاه‌ها فرهنگ سازی کنیم. ما رسانه‌های ما فقط به جنگ و دعواهای سیاسی می‌پردازند بدون این که بدانند چه فاجعه‌ای در این مملکت اتفاق می‌افتد.

اصلاح مصرف آب در صنایع
این پژوهشگر اقدام مثبت بعدی دولت را در اصلاح الگوی مصرف آب در صنایع می‌داند و می‌گوید: در کشورهای خارجی آب مصرفی در بخش صنعت ۱۰ تا ۱۵ بار استفاده می‌شود. یعنی آب هدر نمی‌رود و دوباره برگردانده می‌شود اما در کشور ما آب بعد از یکی دو بار مصرف از دسترس خارج می‌شود. در عین حال باید یادبده‌گاه‌های گلخانه‌ای روبه‌رو هستیم. یکی از راه‌های مقابله با این پدیده توسعه فضای سبز است که می‌تواند گاز کربنیک را بگیرد و اکسیژن تولید کند.
جداسازی لوله‌های آب شرب و آب نطفات
این فعال محیط‌زیست و متخصص بیابان‌زایی در ایران در پایان این گفت و گو از دولت می‌خواهد که به دنبال اصلاح الگوی مصرف در میان شهروندان هم باشد: ۲۵ تا ۳۰ درصد آب در شبکه شهری ما تلف می‌شود. درحالی که میانگین این هدر رفت در دنیا ۱ تا ۱۱ درصد است. من وقتی می‌خواهم استحمام کنم دچار افسردگی می‌شوم که چرا باید با آب شرب حمام کرد یا داخل ماشین لباسشویی ریخت یا با آن ظرف شست. آبی را که از یک لیترش داخل مغازه ۸۰۰ تومان فروخته می‌شود چرا باید به این صورت هدر برود، می‌شود جلوی این مصرف بی‌رویه را گرفت اما شاید واقعا کار از کار گذشته باشد. به هر حال باید آب شرب را از آب نطفات جدا کرد. البته آب نطفات هم نباید دارای آلاینده باشد. ایده‌آل این است که لوله‌کنشی آب شرب از آب نطفات جدا باشد. گذشته از این اصلاً سیستم لوله‌کنشی کشور کلی ایراد دارد. همه فرسوده است و باید نوسازی شود. ما باید به سمت استفاده از آب‌های مجاری برویم نه این که آب شرب خودمان را صرف همه موارد کنیم بعد بخواهیم به واردات آب شرب از کشورهای دیگر هم فکر کنیم.

این‌ها توصیه‌هایی بود که یک محقق برجسته ایرانی خطاب به دولت گفت. محقق که سال هاست دارد روی مسئله کم‌آبی در ایران تحقیق می‌کند. این‌که دولت تا چه اندازه با میزان فاجعه آشنایی دارد و این‌که آیا تا چه حد در پی به کار بستن راهکارهای مقابله با فاجعه‌ای است که بنابه‌اعتقاد دانشمندان وقوعش نزدیک است. نیاز به گذشت زمان دارد. زمانی که نباید زیاد به طول بینجامد چون خطر در کمین است.

آبیاری کوزهای**به جای آبیاری سنتی در کشاورزی**

وی می‌افزاید: باید به‌روزی آب در بخش کشاورزی را افزایش دهیم. اگر راندمان آبیاری ما فقط ۱۰ درصد بیشتر شود تقریباً معادل آب سدهای کشور صرفه‌جویی خواهیم کرد. تحقیقات فراوانی هم بدین منظور شده و تکنولوژی کاهش هدررفت آب هم وجود دارد. ما خودمان چندسال پیش تحقیقاتی داشتیم روی سیستم آبیاری بول‌له‌های سسغالی یا آبیاری کوزه‌ای. ما اگر به این سمت و سو برویم امید است که از این بحران بیرون بیایم و گره‌برابر پیش‌بینی سازمان‌های بین‌المللی وضع بسیار اسفناکی در انتظارمان خواهد بود. در عین حال ما باید به سمت استفاده از آب‌های مجاری برویم. مثلاً باید یک کیلو گوشت یا یک کیلو نان یا یک لیتر دارو، ۵ متر مکعب آب نیاز دارد. اما مرغ آب‌گرمی نیاز دارد. در کشورهای دیگر امانند تولید محصولی را براساس میزان آب بررسی کردند و آنها را به کار بردند. مثلاً نیازی نیست برای تولید برنج و چغندر قندی که هر هکتار ۱۴ هزار مترمکعب آب نیاز دارد آن هم در زمین‌های خشک اصرار ورزید. کشورهای کم‌آب برنج نمی‌کارند بلکه برنج را وارد می‌کنند اما ایشان را ذخیره می‌کنند. در ایران فقط در شمال است که برنج کاری توجیه اقتصادی دارد. یا باید از تولید زیاد گوشت گاو بکاهیم. ما می‌توانیم گوشت را وارد کنیم یا وارد کردن آب وابستگی ایجاد می‌کند. پس بهتر است وارد کردن گوشت آب ذخیره کنیم.

بستن چاه‌های غیرقانونی

دکتر خسروشاهی آمار درنایکی هم از وجود چاه‌های غیرقانونی ارایه می‌دهد: برابر آمار وزارت نیرو ۷۶۳ هزار چاه عمیق و نیمه عمیق در این مملکت احداث شده است که حدود ۴۰۰ هزار چاه با پروانه بوده و ۳۶۲ هزار چاه بدون مجوز دولت حفر شد. نکته جالب این‌که یون چاه‌های غیرمجاز

۱۰ میلیارد مترمکعب آب را از سفره‌های زیرزمینی**بیرون می‌کشند و استفاده می‌کنند. درحالی که آن**

۴۰۰ هزار چاه مجاز حدود ۱۱ میلیارد مترمکعب آب استفاده می‌کنند. یعنی چاه‌های غیرمجاز دارند بیش از ۳ برابر چاه‌های مجاز آب برداشت می‌کنند. چرا؟ چون چاه‌های مجاز تحت کنترل دولت هستند. صاحبان آنها برای این که بخواهند آمی بگیرند، برقی بگیرند یا تسهلاتی بگیرند باید مطلق نظارت دولت عمل کنند و از آب‌های زیرزمینی استفاده کنند. اما حفر کنندگان چاه‌های غیرقانونی چنین محدودیتی ندارند. پس می‌شود با جلوگیری از فعالیت چاه‌های غیرقانونی به میزان بسیار بالایی از مصرف بی‌رویه آب جلوگیری کرد. همچنین طبق آمار مرکز تحقیقات کشاورزی سازمان جنگل‌ها ۸۰ تا ۷۰ درصد کشاورزان ایران بیسیاد آب‌های سوا هستند. هنوز بسیاری از روستاهای ما از همان شیوه‌های سنتی آبیاری استفاده می‌کنند. در همین‌ترک به‌مسایه ما چاه‌های کانال تلویزیونی به کشاورزان آموزش می‌دهند که چگونه کشاورزی‌شان مدرن شود. اما ما چقدر از رسانه‌های عمومی‌مان برای آموزش دادن کشاورزان استفاده کردیم. ما باید نگاه زیست محیطی به طبیعت را در بین کشاورزان و مردم تقویت کنیم. مخصوصاً براساس آموزه‌های دینی و فرهنگی مان.

۸۰ درصد آب‌های قابل**تجدید در کشور استفاده****می‌کنیم. درحالی که قوانین****جهانی می‌گوید باید از ۴۰ درصد****آب‌های قابل تجدید استفاده****کرد. مثلاً اگر ۱۲۰ میلیارد****متر مکعب آب در این مملکت****وجود دارد، ما نباید بیش از ۵۰****میلیارد دشر استفاده کنیم****فارس تولیدکننده اول****در مملکت است اما به چه****قیمتی؟ خاک استان فارس دارد شور می‌شود چون****چاه‌هایشان شور شده. تحقیقات ما نشان می‌دهد****اکثر چاه‌های استان فارس که به مصرف کشاورزی****می‌رسد در این چندسال اخیر شور شده است. خب****آب شور، خاک را هم شور می‌کند و وقتی خاک شور****شود تولید محصول کم می‌شود.****آب به جای چیست سد****در زیرزمین ذخیره کنیم****کشاورزی ۹۰ درصد آب شرب کشور را مصرف****می‌کند و این خود یکی از عمده‌ترین دلایل بروز****خشکسالی در ایران شده است. خسروشاهی که****دوره‌های تخصصی زیادی درباره کنترل بیابان،****حفاظت از خاک و آبیخیزداری و کشت نباتات****علوم‌های در چین و دانشگاه یوان-دی-بی (برنامه****توسعه سازمان ملل) و مرکز آموزش کلان کرخ****گذرانده برای این موضوع هم راهکار دارد، اکنون****در خوش‌بینانه‌ترین حالت ۳۵ درصد راندمان****وجود دارد و ما می‌توانیم با مدیریت علمی و اصولی****این راندمان را بیشتر کنیم. باید بدانیم که قسمت****اعظم آب صرف کشاورزی می‌شود اما در عین حال****راندمان محصولات کشاورزی هم پایین است. یعنی****این‌که به ازای هر یک مترمکعب آب، میزان محصول****خشک برداشت شده به صرفه‌نیست. برابر تحقیقات****ما در این کشور یک تن آب برای کشاورزی استفاده****می‌کنیم اما فقط ۸۰۰ گرم ماده خشک برداشت****می‌کنیم در حالی که در همین کشورهای همجوار****حداقل ۲ برابر ما ماده خشک برداشت می‌کنند.****کشورهای پیشرفته هم که به ازای هر تن آب، فقط ۲****کیلو گرم برداشت می‌کنند. دولت به حرات این‌که****بنشیند و طرح بدهد که گاز به تاجیکستان صادر****کند و به جایش آب وارد کند یا این که سد پشت سد****بازسد که پدر این مملکت در آید، منابع زیرزمینی را****درست‌مدیریت کند. طبق آمار ۱۰ میلیارد مترمکعب****از مساحت آب‌هایی که پشت سدها جمع شده بودند****تبخیر شده است و این یعنی این‌که سد کار کرد فقط****و نگهداری آب را ندارد. ۳۰ سال پیش در مرکز****آبیخیزداری سازمان جنگل‌ها و مراتع هشدار داده****بودیم که این‌قدر سسد احداث نکنیم و به جایش آب****را به سمت سفره‌های زیرزمینی هدایت کنید که هم****تبخیر نمی‌شود و هم محل خوبی برای ذخیره است.****براساس آخرین تحقیقات دانشمندان ناسا تا ۳۰ سال****آینده خشکسالی در ایران ادامه دارد.****در راپاچا و رمیه با ۱۴ میلیارد مترمکعب کسری آب، بزرگترین****تولیدکننده آب است. در دنیا بوده است. تالاب‌هایی مانند****بختگان، هامون، آرژان، بریشان و گل‌خونی به علت خشکسالی در****حال تبدیل به پدیده بیابان‌زایی هستند.****محمد رضا ظفمی کارشناس منابع آبی می‌گوید که در ۲۰****سال آینده باید از مورد نیاز را از اقیانوس****هاورد ریاها تأمین کنیم یا از طریق بازچرخش****۸۰ درصد آب منابع طبیعی هم در شهرها تبدیل به فاضلاب می‌شود.****۴ هزار هکتار یعنی سه‌هزارم تالاب ۴۰۰ هزار هکتاری****هور العظیم با احداث سد کرخ و اقدامات شرکت نفت خشک شده است.****تبخیر نمی‌شود و هم محل خوبی برای ذخیره است.**